

Täysistunto

Maanantai 27.2.2023 klo 14.00—21.09

3. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen

Valtioneuvoston selonteko VNS 16/2022 vp
Valiokunnan mietintö TuVM 1/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on tulevaisuusvaliokunnan mietintö TuVM 1/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajan Joakim Strandin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suositaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Avataan keskustelu. — Edustaja Strand, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Joakim Strand r** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tulevaisuusvaliokunnan laatima tulevaisuusmietintö on eduskunnan vastaus valtioneuvoston kaksiosaiseen tulevaisuusselontekoon Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen. Selonteon ensimmäinen osa avaa neljä skenaariota tulevaisuuden Suomeen, ja toinen osa pyrkii selvittämään, miten lainvalmistelussa voidaan nykyistä paremmin hyödyntää ennakointia ja huomioida tulevien sukupolvien oikeuksia. [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Strand, odottakaa hetki. — Pyydän, että keskitytään nyt käsittelyssä olevaan asiaan ja hiljennytään tässä salissa, ulkopuolella sitten muut keskustelut. — Olkaa hyvä.

Kiitos.

Ärade talman! Framtidsutskottets betänkande är riksdagens svar på statsrådets tvådelade framtidsredogörelse Utblick över kommande generationers Finland. Redogörelsens första del beskriver fyra scenarier för framtidens Finland och den andra delen strävar efter att

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

utreda hur man i lagberedningen kan ha bättre framförhållning och beakta kommande generationers rättigheter.

Kiitämme asiantuntijoita sekä sivistysvaliokuntaa, suurta valiokuntaa, ympäristövaliokuntaa ja liikenne- ja viestintävaliokuntaa lausunnoista. Mietintöä valmistaessaan tulevaisuusvaliokunta kuuli myös nuoria. Nykyiset nuoret tulevat elämään pitkään nyt tehtyjen päätösten ja niiden seurausten kanssa ja viettävät kestävyysmurroksessa myös vanhuutensa.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunta katsoo, että seuraavien sukupolvien entistä paremmassa huomioimisessa on kyse oikeudenmukaisuudesta syntyneiden ja vielä syntymättömien sukupolvien välillä mutta myös nykyään elävien sukupolvien eli lasten, nuorten, aikuisten ja ikääntyneiden välillä. Kyse on arvoista ja siitä, mitä haluamme menneiltä sukupolvilta ja historiastamme säilyttää tuleville sukupolville, ja siitä, miten luomme sivistystä ja tulevaisuuskokoa nykyhetkeen varsinkin nuorille. Kyse on myös kyvystä siirtää maapallo biosfääreineen ja ekosysteemeineen seuraaville sukupolville vähintään yhtä hyvässä kunnossa kuin sen edeltäviltä sukupolvilta lainaksi saimme. Seuraavien sukupolvien entistä parempi huomioiminen lainsäädännössä tarkoittaa päätöksentekoa tukevan ennakkoinnin, riskinhallinnan ja varautumisen, lainsäädännön vaikutusarvioinnin ja virheistä oppimisen kehittämistä entistä paremmaksi kokonaisuudeksi. Lisäksi tarvitaan uusia systemaattisempia tapoja tunnistaa pitkän tähtäimen tulevaisuuskysymyksiä ja lainsäädäntötarpeita sekä käsitellä niitä ylivaalikautisesti parlamentaarista valmistelua hyödyntäen.

Tulevaisuusvaliokunnan päätösehdotus siis on, että hyväksytään kannanotto selonteon 16/2023 johdosta. Luen vielä ääneen valiokunnan kannanottoehdotuksen:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

1) kehittää päätöksentekoa tukevaa ennakkointia, päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksia, tulevaisuusselonteon liittymäpintoja valtioneuvoston muuhun ennakkointitoimintaan sekä lainsäädännön tulevaisuusvaikutusarviointia niin, että lainsäädännössä voidaan paremmin huomioida seuraavat sukupolvet sekä sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.

2) tekee tulevaisuusselonteon jatkossakin kaksiosaisena niin, että ainakin selonteon ensimmäinen osa yhdistyy ministeriöiden yhteiseen ja jatkuvaan ennakkointiin. Ennakoinnin luotettavuuden takaamiseksi ja päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksien lisäämiseksi tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa on tehtävä virkatyönä ilman poliittista ohjausta tietoon perustuen ja osallistavasti niin, että se tuottaa jaetun ymmärryksen toimintaympäristön muutostekijöistä ja epävarmuuksista sekä skenaarioita vaihtoehtoisista kehityskuluisista. Tulevaisuusselonteon toisessa osassa hallitus voi tehdä poliittisia linjauksia ja nostaa tärkeimpinä pitämänsä tulevaisuuskysymykset jatkokäsittelyyn.

3) arvioi tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa esitettyjen muutostekijöiden, epävarmuuksien ja skenaarioiden toteutumista seuraavan tulevaisuusselonteon toimintaympäristöanalyysissä.

4) käyttää valtioneuvoston kanslian koordinoimaa ennakkointiluotsia nyt annetun tulevaisuusselonteon hyödyntämiseen ja jatkokehittelyyn yhteistyössä esimerkiksi Sitran kanssa.

5) vahvistaa yhteiskunnallista luottamusta, suvaitsevaisuutta, tulevaisuuskokoa, demokratiaa ja omistajuutta yhteiseen tulevaisuuteen kehittämällä tulevaisuusselonteon dialogisuutta ja viestintää niin, että tulevaisuusselonteossa tunnistetuista suurista, ylivaalikautisista tulevaisuuskysymyksistä käydään avointa ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita laajasti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

osallistavaa keskustelua sekä selontekoja valmisteltaessa että myös selontekojen valmistuttua.

6) kehittää toimintatapoja alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille ottaa kantaa tulevaisuusasioihin ja olla aktiivisia toimijoita suomalaisessa päätöksenteossa ja yhteisen kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

7) kehittää keinoja ottaa ikääntyneet paremmin mukaan yhteisen kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen aktiivisina toimijoina esimerkiksi yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa sekä erilaisilla kansalaispaneelilla.

8) kehittää päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksia esimerkiksi OECD:n Suomelle antamien ehdotusten mukaisesti sekä lisää aktiivista henkilökohtaista tulevaisuussuhdetta tukevaa tulevaisuusohjausta, tulevaisuuskasvatusta ja tulevaisuuslukutaitoa koulujen opetussuunnitelmiin.

9) uudistaa tieto- ja teknologiapolitiikan poikkihallinnollista johtamista ja ilmiöpohjaista politiikkajohdonmukaisuutta niin että varmistetaan uuden teknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen työn tuottavuuden kasvattamiseksi, vihreän siirtymän ja sen mahdollistaman kestäväen kasvun edistämiseksi sekä ihmislähtöisten teknologiapalveluiden, kuten tukiälyn, kehittämiseksi.

10) ennaltaehkäisee terveysongelmia ja pitää yllä väestön fyysistä ja henkistä toimintakykyä ja kulttuurista kestävyyttä lapsiperheiden arkea, nuorison mielenterveyttä ja kaikenikäisten hyviä elintapoja, kuten liikkumista ja harrastamista, tukevalla hyvinvointiin-vestoinneilla ja yhdyskuntasuunnittelulla ja pitämällä huolta, että koko kasvatuksen ja koulutuksen ketju varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on kunnossa ja että jokainen oppilas saavuttaa perusopetuksen aikana riittävät perustaidot. Kestäväen hyvinvoinnin ja hyvinvointitalouden edistymisen seurantaan ja arviointiin tarvitaan myös luotettavia ylivälikautisia määrällisiä ja laadullisia mittareita.”

Ärade talman! Framtidsbetänkandet fäster bland mycket annat uppmärksamhet vid förbyggande av psykisk ohälsa, till exempel genom välfärdsinvesteringar och samhällsplanering som stödjer motion och hobbyer. I betänkandet förutsätts också en förvaltningsövergripande form av ledningen av informations- och teknologipolitiken. På detta sätt skapas förutsättningar för att utnyttja möjligheter med ny teknik för att öka arbetsproduktiviteten, främja den gröna omställningen och en hållbar tillväxt samt utveckla människobaserade teknologitjänster, såsom stödintelligens.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että eri yhteyksissä on noussut esille ajatus siitä, että tulevaisuusvaliokunnan roolia tai tehtäviä tulisi laajentaa. Odotukset tulevaisuusvaliokuntaa kohtaan ovat nousseet myös kansainvälisesti. Esimerkiksi EU-komissio kävi tulevaisuusvaliokunnan kanssa keskustelua EU:n strategisesta ennakoinnista valiokunnan asiasta tekemän lausunnon perusteella. EU-parlamentin teettämässä selvityksessä How to stress-test EU policies tulevaisuusvaliokunta puolestaan todettiin Euroopan parhaaksi ennakointikäytännöksi. Syksyllä 22 tulevaisuusvaliokunta kutsui ensimmäistä kertaa koolle tulevaisuusvaliokuntien maailmankokouksen tänne Helsinkiin. Valiokunnan odotetaan olevan jatkossakin aktiivinen toimija tässä yhteisössä, joka on sopinut kokoontuvansa jatkossakin vuosittain. Tulevaisuusvaliokunta on osallistunut myös OECD:n ennakointiverkostojen toimintaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Eduskunnan valiokunnaksi tulevaisuusvaliokunta on merkittävän joustava ja muuntomiskykyinen, ja se voi pitkälti itse määritellä sekä tehtävänsä että toimintamallinsa. Tämä näkemysvallaksikin kutsuttu oikeus määritellä itse agendansa tekee tulevaisuusvaliokunnasta tulevaisuuspolitiikan edelläkävijän. Kuitenkin kansainvälisen ja kansallisen toimintaympäristön nopeat muutokset, yhteiskunnalliset tarpeet, kansainvälisen yhteistyön kasvu sekä päätöksenteon ja hallinnon toimintamallien kehitys ovat johtaneet yhdessä ja erikseen siihen, että tulevaisuusvaliokunnan rooli ja tehtävät tulisi arvioida ja päivittää niin eduskunnassa kuin myös suomalaisessa yhteiskunnassa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Haluan kiittää valiokunnan puolesta vastinministeriämme eli pääministeri Sanna Marinia, tulevaisuusvaliokunnan aivan erinomaista sihteeristöä sekä upeita valiokunnan jäseniä hyvästä työstä ja erinomaisesta yhteistyöstä neljän vuoden aikana. — Tack så mycket.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

14.11 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Minulla on ollut nyt eduskuntakauteni viimeisellä kaudella viimeisenä vuonna ilo olla mukana tulevaisuusvaliokunnan työssä, ja muutama sana tästä selonteosta. Palaan vielä tähän tulevaisuusvaliokunnan rooliin puheen-
vuoroni lopussa.

Ensinnäkin: Kuulimme kyllä laajasti asiantuntijoita tästä selonteosta, vaikka aikataulu oli tiukka ja tämä käsiteltiin viime viikkojen aikana eikä sillä pidemmällä perspektiivillä, joka olisi ehkä ollut kaiken kaikkiaan asiallista tämän selonteon osalta.

Henkilökohtaisesti näistä asiantuntijakuulemisista haluan nostaa esille yhden asian. Eli kun tämän selonteon ensimmäinen osa piti sisällään neljä eri skenaariota Suomelle vuoteen 2040 ja ne oli tehty monipuolisesti, poikkihallinnollisesti eri ministeriöitten virkamiehien voimin, niin siitä huolimatta asiantuntijakuulemisessa nousi esille, että näissä skenaarioissa ei ollut otettu huomioon kuitenkaan niitä niin sanottuja mustia joutsenia, yllätyksellisiä elementtejä, riittävällä tavalla, ja itse ajattelen niin, että jatkossa, kun tulevaisuusselontekoja tehdään, tätä puolta pitäisi ehkä korostaa ja muutenkin kaikessa tulevaisuustyössä.

Arvoisa puhemies! Nämä skenaariot antoivat paljon osviittaa siihen, että meillä ymmärretään kyllä tämä globaali riippuvuus, mitä eri mailla on toisiinsa nähden, myös suurvaltakilpailu, erilaiset globaalit ongelmat, ilmastonmuutos, väestönkasvu ynnä muuta, mutta sitten ehkä yksi asia, jota haluan tässä myös taas painottaa, on se, että ymmärrämmehan me sen, että me olemme ajautuneet tilanteeseen, jossa meillä on vastakkain autoritaarinen maailma ja sitten on niin sanottu länsimainen demokraattinen maailma. Minä uskoisin ja arvelen, että tämä tulee vaikuttamaan erittäin kovasti myös Suomen tilanteeseen tulevina vuosina ja vuosikymmeninä. Eli vastakkainasettelu on erittäin kovaa. Ja minä itse ainakin joudun kysymään itseltäni, olenko ollut jollakin tavalla naiivi, etten ole tätä ymmärtänyt, ja tänään huomaa Petteri Taalaksen käsittelevän tätä samaa asiaa omassa kolumnissaan eli tämmöistä mustavalkoisuutta, joka estää meitä ymmärtämästä täällä lännessä, jos voi näin sanoa, että suurin osa maailman väestöstä asuu autoritaarisissa maissa ja heillä on toisenlaiset arvot kuin mitä meillä on, erilainen käsitys demokratiasta, jos ollenkaan käsitystä demokratiasta. Ja itse koen semmoista jonkinlaista pientä vaivautuneisuutta siitä, että 1990-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

luvulla varsinkin, kun olen vielä sangen nuori, pidin erittäin itsestään selvänä, että demokraattiset arvot menevät maasta toiseen, kun aikaa menee eteenpäin, ja voisi puhua ikään kuin tämmöisestä uskosta kulttuurievoluutioon tai paremminkin demokraetiaevoluutioon. Nyt olen pettynyt tästä asiasta, mutta ajattelen sillä tavalla, että huolimatta siitä, että valtioilla ja kansalaisilla on erilaisia arvoja, on olemassa isoja globaaleja kysymyksiä, joihin eri valtioitten pitää pystyä monella tavalla vastaamaan, ja viittaa ilmastonmuutokseen, ruokakriisiin, väestönkasvuun ja niin eteenpäin.

Tässä selonteon asiantuntijakuulemisessa kiinnitettiin erittäin paljon huomiota näihin meidän prosesseihimme sekä virkavalmistelun suhteen ennakointiin valtioneuvostossa, jota korostettiin oikeallakin tavalla, samoin myös lainsäädännön sisältöön ja laatuun, miten saataisiin mahdollisimman hyvää aikaiseksi tänne eduskuntaan hyväksyttäväksi. Mutta itse pohdin kovastikin sitä nyt ja aiemminkin, miten me pystymme yhteensovittamaan poliittisten puolueitten tavoitteet ja hyvän, laadukkaan lainvalmistelun. Puolustan henkeen ja vereen monipuoluejärjestelmää ja sitä, että puolueilla on omat arvonsa ja omat tavoitteensa, ja sitä, että meillä on edustuksellinen demokratia ja myös parlamentarismi, joka nykyisen perustuslain mukaan on erityisen tärkeä, mutta mietin sitä, miten me nämä sovitamme yhteen. Korostamme jatkuvasti tietoon perustuvaa lainsäädäntöä, sitä, että sen pitää olla kaikkena pohjana, mutta eivät puolueet ole vain tietolähteitä, vaan niillä on omat arvonsa, ideologiansa, ja katson, että tätä kysymystä olisi hyvä ratkaista entistä enemmän. Tätä tehdään vaaleissa, hallitusneuvotteluissa, ja sitten mennään sitä myötä eteenpäin.

Sitten haluaisin sanoa vielä muutamat evästyksöt tähän asiaan liittyen:

Ensinnäkin puolueille: Älkää pelätkö tulevaisuutta, ajatelkaa enemmän tulevaisuutta kuin menneisyyttä, pitäkää valmiina aina neuvottelutaidot, se, että maailma ei ole vain sitä [Puhemies koputtaa] tai Suomessa ei tehdä vain sitä, mitkä ovat puolueen omat tavoitteet. Pitää pystyä järkevään yhteistyöhön.

Eduskunnalle totean sen, että eduskunnan pitää kehittää omia toimintatapojaan. Vaikka edustuksellinen demokratia on tämän talon ydintä, niin meidän on pyrittävä täällä löytämään tapoja, joilla demokratiaa vahvistetaan, [Puhemies koputtaa] esimerkiksi nämä puntarovat kansalaispaneelit.

Ja ihan viimeisenä totean tulevaisuusvaliokunnan roolista, että pidän tärkeänä, että sen vahvistamiseen kiinnitettäisiin konkreettisesti huomiota ja mietittäisiin tässä talossa, miten siitä saataisiin entistä enemmän irti.

Näillä sanoilla kiitän kaikkien puolueitten edustajia, edustajakollegoita vuosien ajalla tehdystä yhteistyöstä ja tämän talon virkamiehistöä ja koko henkilökuntaa. — Kiitoksia. [Jukka Gustafsson: Erinomainen puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.17 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän tulevaisuusvaliokuntaa tästä mietinnöstä. Tätä oli myös omasta eduskuntaryhmästäämme edustaja Sari Tanus käsittelemässä. Tulevaisuusvaliokunta on näissä oloissa tehnyt mielestäni hyvää työtä, mutta pidän kyllä myös parlamentaarisen keskustelun kannalta valitettavana, että tämän käsittely jäi näin loppumetreille. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnasta on tullut kansainvälisestikin arvostettu toimija, ja näin viime tippaan jäänyt käsittely ei ole valiokunnan kasvavaan painoarvoon nähden toivottavaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Selonteossa esitetyt kysymykset ovat kuitenkin ajankohtaisia myös ajatellen seuraavaa hallituskautta ja hallitusneuvotteluja. Me elämme suuren epävarmuuden ajassa, maailman historian murroskohdassa, jossa suurvaltojen keskinäiset suhteet elävät ja teknologian kehitys sekä pienenevät ikäluokat muovaavat yhteiskuntiamme. Pienenä maana voimme vaikuttaa näihin trendeihin, globaaleihin trendeihin, vain hyvin rajallisesti. Se, mitkä maat ja millaiset järjestelmät nousevat tästä murroksesta voittajina ja miten kivulias prosessi tulee olemaan, jää nähtäväksi, eli tulevaisuus on avoin, ja näissä oloissa meidän on tehtävä parhaamme.

Tulevaisuuspolitiikka on turvallisuuspolitiikkaa, se on muistettava tänä aikana. Skenaarioihin perustuva lähestymistapa tekee selonteosta kiinnostavan ja varautumistoimien luettelosta konkreettisen. Nostan ihan muutaman asian täältä:

Selonteossa viitataan digitalisoituvan yhteiskunnan haasteisiin. F-Securen toimitusjohtajan Mikko Hyppösen uutuuskirjan nimi ”If it’s smart, it’s vulnerable” kiteyttää aikamme dilemman osuvasti. Tätä kehitystä Marinin hallitus ei ole kyennyt kääntämään, vaan digivihreän siirtymän nimissä esimerkiksi energiaverkkojen haavoittuvuuksia ja globaaleja teknologisia riippuvuuksia lisätään vauhdilla, ei vain Suomessa vaan EU:ssa. Vielä viime vuoden toukokuussa komission varapuheenjohtaja Timmermans totesi, että EU ei voi kääntää selkäänsä tulevaisuudelle vain sen takia, että se vaatii riippuvuutta Kiinasta. Aikamme isoja kysymyksiä onkin, toimiiko globaalien keskinäisriippuvuuksien vahvistaminen yhä rauhan takeena vai onko realistisempaa alkaa vahvistamaan strategista autonomiaa Suomen ja Euroopan tasolla. Esimerkiksi lääkkeiden, ihan tavallisten kuluttajatuotteiden, osalta olemme hyvin riippuvaisia tuonnista. Eli globalisaatio ei ole tuonut pelkkää autuutta, vaan se on myös tarkoittanut työpaikkojen samoin kuin päästöjen ulkoistamista.

Peruselinkeinoja, kuten maataloutta, tulevaisuusselonteko käsittelee varsin vähän. Esimerkiksi viljelijöiden jaksamisen merkitykseen huoltovarmuuden näkökulmasta ei selonteossa viitata. Tulevaisuudessa ihmisen perustarpeet ovat kuitenkin samat. Kaikki sukupolvet tarvitsevat ruokaa, ja meidän on pidettävä huoli kotimaisesta ruoantuotannosta myös tulevaisuudessa. Tulevaisuuden työ tarvitsee hyvinvoivat tekijänsä, eikä kaikkea voi automatisoida. Valitettavasti Marinin hallitus salli maatalouden alasajon ja maatalojen konkurssien jatkon. Kristillisdemokraatit ovat yrittäneet auttaa hallitusta. Esimerkiksi viime kesänä julkaisimme sata keinoa huoltovarmuuden parantamiseksi, ja siitä olisi voinut ottaa mallia.

Tulevaisuusselonteon pääfokus on tietenkin tulevissa sukupolvissa. Heidän huomioimisensa on tärkeää, mutta sen edellytys on, että meillä on niitä tulevia sukupolvia, ja tässä suhteessa on huolestuttavaa, että syntyneiden määrä on nyt pienin 150 vuoteen. Suomen hedelmällisyysluku on 1,32, mikä on pienin lukema koko mittaushistorian aikana. Kyllä on tunnustettava, että perhe- ja väestöpolitiikkaa on laiminlyöty useiden vaalikausien ajan, yhtenä esimerkkinä lapsilisät, joiden reaaliarvo on laskenut noin 40 prosenttia vuodesta 94 vuoteen 2022. [Puhemies koputtaa] Eli tarvitsemme parempaa perhe- ja väestöpolitiikkaa, jos haluamme luoda parempaa tulevaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

14.22 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa valiokunnan mietinnöstä kohdan, missä sivistysvaliokunta painotti, että hyvinvoinnin perustaa luodaan erityisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

laadukkaalla varhaiskasvatuksella, koulutuksella, tutkimuksella sekä kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluilla. Nämä ovat Suomen kannalta aivan kriittisen tärkeitä asioita.

Kuitenkin tulevaisuusvaliokunta piti valitettavana, että tulevaisuusselonteko annettiin eduskunnalle vasta tammikuussa 23. Tulevaisuusvaliokunta mietintövaliokuntana, lausuntovaliokunnat ja koko eduskunta joutuivat selonteon myöhäisen valmistumisen vuoksi kohtuuttomaan asemaan, kun laaja-alainen ja monipuolinen selonteko jouduttiin käsittelemään lyhyessä ajassa ja viime tingassa. Kaksiosaisen selonteon antaminen yhdellä kertaa ja näin myöhäisessä vaiheessa vaalikautta ei mahdollista tulevaisuusselontekoon olennaisesti sisältyvää hallituksen ja eduskunnan välistä avointa tulevaisuusdialogia Suomen pitkän aikavälin haasteista ja mahdollisuuksista.

Kuitenkin haluaisin kiittää puheenjohtaja Strandia erittäin antoisista neljästä vuodesta ja myös kaikkia tulevaisuusvaliokunnan jäseniä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.24 Peter Östman kd: Kiitos, arvoisa puhemies! Joo, tulevaisuusvaliokunta on tehnyt hyvää työtä, ja on syytä aina katsoa tulevaisuuteen, miltä tulevaisuus näyttää — joskaan kukaan tässä salissa ei oikein tiedä, miltä maailma näyttää muutaman vuoden päästä.

Luin taannoin nuorisobarometrin raporttia, ja tämä raportti pohjautuu keväällä 2019 tehtyyn kyselytutkimukseen, johon vastasi yli 4 300 nuorta. No, millaiseen tulevaisuuteen he uskovat, ja millaista he siitä toivovat? Siinä raportissa todettiin, että ”piirrämme koko ajan kuvaa tulevaisuudesta omien uskomustemme, odotustemme, pelkojemme ja toiveidemme pohjalta”. Minusta tässä on tärkeä viesti meille päättäjille: puhutaan uskomuksista ja odotuksista ja peloista. Nimittäin nuorten mielikuva tulevaisuudesta vaikuttaa heidän arjessa tekemiinsä päätöksiin ja sitä kautta siihen, millaiseksi tulevaisuus itse asiassa muodostuu.

Eräs 15-vuotias yläkoululainen vastasi näin: ”Ilmastonmuutos ja ympäristöasiat ovat meidän sukupolvellemme todella tärkeitä aiheita, mutta silti tosi harva tietää niistä läheskään tarpeeksi.” ”Silti harva tietää läheskään tarpeeksi” — uskaltaisin väittää, että tässä salissakaan ei ole sitä tietoa tarpeeksi. Sitten tämä yläkoululainen jatkoi: ”Myös yksinkertaiset taidot, kuten verot, laskujen maksaminen ja lainat, ovat tärkeitä, mutta niistä ei opeteta mitään.” Tämä oli eräs yläkoululaisen vastaus ja kommentti. Tämä herättää ajatuksia siitä, miten me olemme onnistuneet viestinnässämme, jos tämän ajan nuoret pelkäävät ilmastonmuutosta ja tuntevat ahdistusta siitä, kun meidän tehtävämme poliitikkoina olisi se, että me kannamme vastuun ja etsimme ratkaisuja emmekä lietso pelkoa. Toivoisin, että koulu- maailmassakin ymmärrettäisiin tämä tärkeä viesti, että opettajien tehtävä ei ole lietsoa pelkoa vaan kertoa niistä ratkaisuista, mitä on kyllä olemassa, ja jos ne eivät ole vielä olemassa, niitä on kyllä tulossa.

Jag skulle vilja sätta ett visst ansvar på oss politiker på vilket sätt vi framför vårt budskap till dagens unga. Vi ska inte skapa mera ångest och klimatångest. Vi ska i stället bära vårt ansvar och peka på lösningarna och skaffa fram lösningar eller verksamheter som ger goda lösningar i framtiden.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

14.27 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan puolestani kiittää tulevaisuusvaliokunnan jäseniä nopeasta ja ripeästä työstä. Oli tietenkin hieman ongelmallista, että tosiaan tämä valmistui niin myöhässä ja aikataulupaine oli valiokunnalla kova, mutta hyvin siitä selvitettiin, joten kiitos siitä.

Mietintö nostaa monta erinomaista asiaa esille, kuten esimerkiksi tämän ennakkoinnin tärkeyden. Maailma monimutkaistuu, nopeutuu ja vaikeutuu koko ajan, joten ne maat, jotka pystyvät suorittamaan ennakkointia yhteiskunnassa nopeammin kuin muut, varmasti tulevat jatkossa pärjäämään paremmin. Se, mitä tuossa kuulemisessa tuli selville, oli se, että ilmeisesti ministeriöissä on tämän tulevaisuusselonteon jälkeen opittu, että siiloista tullaan pois ja koetetaan tehdä yhteistyötä yhä tiiviimmin tämän ennakkoinnin eteen.

Se, että selonteon pitäisi olla jatkossakin kaksiosainen, on hyvä asia, ja siihen otimme vahvasti kantaa myös meidän mietinnössä. Toivoisin, että jatkossa se ensimmäinen puolikas tulisi kahden ensimmäisen vuoden aikana ja sen jälkeen siitä voitaisiin vetää yhteenvetona sitten se lopullisen selonteon toinen osa.

Laajan yhteiskunnallisen keskustelun merkitys nousi esiin myös meidän mietinnössä ja ponsissa. On äärimmäisen tärkeää, että suomalainen yhteiskunta yhä monimutkaistuvassa maailmassa pystyy ja kykenee puntaroimaan asioita eri kantilta ja sitä kautta pääsemään kiinni sitten näihin tuleviin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Tämä nuorten asema, josta täälläkin jo edustajat ovat puhuneet, on äärimmäisen tärkeä. Meidän pitää tehdä politiikkaa tuleville sukupolville, ja sen merkitys, että saamme pidettyä myös nuoret mukana tässä demokraattisessa päätöksenteossa, on äärimmäisen tärkeä.

Haluan vielä nostaa erikseen tämän nuorten liikkumattomuuden, jonka nostimme myös ponsissamme. Tällä hetkellä suomalaiset nuoret ovat valitettavasti todella huonossa kunnossa. Viimeisimmät Move-testit ovat sen paljastaneet, ja kyse on nuorista, jotka joutuvat tekemään jatkossa yhä hektisemmässä maailmassa yhä pidempää työuraa ja yhä pienemmillä resursseilla. Kuinka he tulevat selviämään tästä taakasta? Se on varmasti sellainen yhteiskunnallisen keskustelun paikka, jota mielestäni tässä salissa ei ole tarpeeksi käyty, mutta se tulee meidän etemme hyvin nopeasti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

14.29 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Ihan ensiksi haluan kiittää tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja Joakim Strandia hyvästä esittelystä ja hyvästä tulevaisuusvaliokunnan johtamisesta, ja samoin haluan kiittää kaikkia tulevaisuusvaliokunnan jäseniä. Minulla on ollut ilo ja etuoikeus toimia tulevaisuusvaliokunnassa pian kahdeksan vuotta eli kaksi kautta, ja tuleville kansanedustajille sanoisin, että ilman muuta, jos mahdollisuus on päästä tulevaisuusvaliokuntaan, menkää sinne jäseneksi. Siellä keskustelua käydään hyvin eri taustoista tulevien kansanedustajien kesken hyvin rakentavasti, ja kuvaavaa on, että kertaakaan siellä ei ole äänestetty, vaan ollaan keskusteltu ja nostettu eri näkökantoja esiin. Uskokaa tai älkää, silloin kun ihmiset tulevat eri taustoista yhteen ja tuodaan niitä eri näkökulmia yhteiseen pöytään ja katsellaan asioita eri kantilta, silloin monta kertaa hyvätkin ideat voivat vielä jalostua ja löydetään uutta, voidaan löytää vaikka taiteen keinoja käyttämällä ihan uusia tulokulmia ja sillä tavalla tehdä eri skenaarioita myös tulevaisuutta ajatellen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Niin kuin tässä tuli esille, meidän tulevaisuusvaliokunta on todella kansainvälisesti hyvin korkealle noteerattu. Se on todettu parhaaksi EU:n ennakointikäytännöksi. Suomen tulevaisuusvaliokuntahan on ensimmäinen maailmassa, 30 vuotta sitten se perustettiin. Meillä on käynyt tavattoman paljon vieraita eri maista tutustumassa valiokuntaan, ja eri puolilta maailmaa on sitten myös meidän jälkeemme perustettu valiokuntia. Historiaa teimme myös tällä kaudella viime vuonna, kun oli ensimmäinen world summit, mikä kokosi eri puolilta maailmaa tulevaisuusvaliokuntia ja vastaavia yhteen. Kannanotto, statement, mikä silloin tehtiin, tulee leviämään YK:n jäsenmaiden kautta niin, että niissä maissa, missä meillä on lähetystöjä, tuo statement viedään sitten noiden maiden puhemiehille, ja seuraava maailmankokous tulee olemaan Uruguayssa ja jatkossa vuosittain. Tällaisen olemme tulevaisuusvaliokunnassa tällä kaudella puheenjohtaja Joakim Strandin johdolla saaneet aikaiseksi.

Mutta tähän tulevaisuusselontekoon.

Niin kuin tässä on sanottu jo moneen kertaan, on tietysti todella ikävää, että se tuotiin vasta tammikuussa. Käytännössä meillä oli vain muutama kokous aikaa käsitellä sitä, ja vastaavasti tietysti muilla valiokunnilla oli erittäin vähän aikaa käsitellä selontekoa ja antaa meille lausuntoja. Todella toivomme, että jatkossa se annettaisiin kahdessa osassa, ensimmäinen siinä puoleksavälissä kautta ja sitten loppupuolella tuo toinen osio, ja sillä tavalla sitä voitaisiin hyödyntää myös huomattavasti paremmin.

Moneen kertaan on sanottu ja on tosiasia, että lapset ja nuoret ovat meidän tulevaisuutemme, mutta lapset ja nuoret ovat myös tärkeä osa meidän tätä päivää. Itse olen myös alleviivannut sitä, että eivät vain lapset ja nuoret vaan myös ikäihmiset ovat tärkeä osa meidän tulevaisuuttamme sen takia, että tänä päivänä sen jälkeen, kun eläköidytään, voi olla vielä puolet elämästä, 25—30 vuotta, elinaikaa. Siellä on aktiivisia, monet hyvin hyväkuntoisia ja aktiivisesti yhteiskunnan elämään osaa ottavia ikäihmisiä, ja heidän potentiaalinsa tulee hyödyntää paremmin. Itse asiassa Suomella ei ole varaa menettää sitä potentiaalia, mitä ikäihmisissä on.

Muutaman kohdan haluaisin tästä meidän mietinnöstä nostaa esiin.

Ensinnäkin todellakin seuraavien sukupolvien huomioiminen lainsäädännössä tulisi tehdä nykyistä paremmin ja myös oikeudenmukaisuutta silmällä pitäen. Kyse on sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta, sekä nykyään elävien sukupolvien eli lasten, nuorten, aikuisten ja ikääntyneiden välillä että oikeudenmukaisuudesta jo eläneiden ja vielä synty-mättömien sukupolvien välillä. Kyse on arvoista ja siitä, mitä haluamme menneiltä sukupolvilta ja historiastamme säilyttää tiedoksi ja pohjaksi tuleville sukupolville, ja siitä, miten luomme sivistystä, suvaitsevaisuutta, luottamusta ja tulevaisuususkkoa tässä ja nyt nykyisille sukupolville ja varsinkin nuorille. Kestävän kehityksen avulla tehtävämme on myös siirtää maapallo biosfääreineen ja ekosysteemeineen seuraaville sukupolville vähintään yhtä hyvässä kunnossa kuin sen edeltäviltä sukupolvilta lainaksi saimme.

Arvoisa puhemies! Jos vielä saisin pari kohtaa nostaa täältä meidän lausunnoista, kannanotoista, niin haluaisin alleviivata sitä, että valtioneuvoston tulee vahvistaa yhteiskunnallista luottamusta, suvaitsevaisuutta, tulevaisuususkkoa, demokratiaa ja omistajuutta yhteiseen tulevaisuuteen kehittämällä tulevaisuusselonteon dialogisuutta ja viestintää niin, että tulevaisuusselonteossa tunnistetuista suurista, ylivaalikautisista tulevaisuuskysymyksistä käydään avointa ja kansalaisyhteiskunnan [Puhemies koputtaa] toimijoita laajasti osallistavaa keskustelua sekä selontekoja valmisteltaessa että myös selontekojen valmistuttua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Ja otan tässä ehkä vielä uuden puheenvuoron, koska haluan myös nostaa esiin nuorten, alle 18-vuotiaiden, sekä myös ikäihmisten ja terveydenhuollon asioita tulevaisuutta silmällä pitäen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Haluan vain todeta sen, että nämä minuuttimäärät on sovittu puhemiesneuvostossa ja ne on tarkoitettu noudatettaviksi sen takia, että jokainen saa vuorollaan puheenvuoron tässä salissa. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

14.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi haluan minäkin kiittää edustaja Strandia tämän tulevaisuusvaliokunnan selonteon esittelystä ja ennen kaikkea kiittää siitä itse selonteosta. Palkitsevaa luettavaa. Muistan hyvin sen ajan, kun tulevaisuusvaliokunta perustettiin tänne eduskuntaan 1990-luvun puolimaissa. Taisi olla, arvoisa puhemies, ensimmäinen laatuaan maailmassa tämä valiokunta silloin, kun se perustettiin. Olinkin siinä ensimmäisessä valiokunnassa jäsenenä, ja muistan voimakkaan innostuksen ja tahtotilan, mitkä meillä kaikilla olivat suhteessa tähän valiokuntatyöhön. Se on sitten menestyksellisesti näihin päiviin asti toiminut niiden perussaatesanojen varassa, millä se silloin aikoinaan perustettiin.

Edustaja Strand omassa puheenvuorossaan viittasi siihen, että saattaa olla paikallaan näin neljännesvuosisadan jälkeen hieman arvioida uudestaan seuraavalla vaalikaudella ja siitä eteenpäin tämän valiokunnan roolia, merkitystä ja myöskin mandaattia toimia lainsäädäntöjärjestelmämme tukena. Yhdyn kyllä tähän näkemykseen. Varmaan tällainen positiivisen itsekriittinen tarkastelu on paikallaan, että päästään aidosti eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Minä kiinnittäisin huomiota tähän kysymykseen, mikä myöskin esitelyssä tuli vahvasti vastaan: tähän sukupolvien väliseen samanarvoisuuteen. Tässä taustalla on tietenkin tämä kestävän kehityksen periaate, joka on tietysti myöskin tässä tulevaisuusselonteossa argumentti ja jossa lähtökohtana on ollut se, että me emme rakenna... Tai otetaan lähtökohtaisesti toisin päin: me tyydytämme nykyisin elävien sukupolvien perustarpeet siten, että me mahdollistamme saman tarpeiden tyydytyksen myöskin tuleville sukupolville. Sehän on se peruskriteeri, millä kestävää kehitystä — taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti — sitten 90-luvun olemme täällä maailmassa pyrkineet yhdessä rakentamaan. Sanon ”pyrkineet”, koska meillä on tietysti ollut myöskin kompasteluja tuon matkan varrella. Tämä tietenkin korostaa juuri sitä sukupolvien välistä samanarvoisuutta suhteessa niihin voimavaroihin, mitkä meidän ympärillämme ovat, ennen kaikkea suhteessa luontoon — siinä on se keskeinen tekijä — mutta myöskin suhteessa sosiaaliseen ympäristöömme, suhteessa toisiin, nykyisinkin eläviin ihmisiin. Eli siinä on kokonaisuudesta kysymys.

Tässä tuli vahvasti edustaja Räsänen puheenvuorossa esille kysymys syntyvyyden alhaisuudesta Suomessa. Hän sanoi hyvin hälyttäviä sanoja tästä aiheesta, totesi — mikä on myöskin fakta — että kokonaishedelmällisyys Suomessa on tällä hetkellä alhaisin mitaushistoriassa. Hän piti sitä hyvin hälyttävänä ilmiönä. Ensimmäiseksi on huomautettava, että siihen on vastailmiö tai, sanotaan, tasapainottava ilmiö eli se, että meillä väestö elää yhä pidempään. Toisen maailmansodan jälkeen — arvoisa puhemies, meillä on nyt mahdollisuus tietysti keskustella tästä vähän laueammin, pidemmällä historiallisilla aikasarjoilla — meidän keskimääräinen elinikämme on noussut neljännesvuosisadan. Meille on tavallaan tullut tähän yksi sukupolvi lisää. Ja mikä tärkeintä, iäkkäämmät ihmiset ovat voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

mavara yhteiskunnalle, aivan niin kuin edustaja Tanus omassa puheenvuorossaan hyvin selkeästi toi esille. Meillä 90 prosenttia yli 75-vuotiaista asuu vielä omassa kodissaan. Yli 85-vuotiaistakin 77 prosenttia asuu omassa kodissaan, ja näistä vain yksi kolmasosa käyttää julkisia niin sanottuja ikäihmisille suunnattuja palveluja. Eli meillä valtaosa jopa yli 85-vuotiaista ihmisistä elää kuten me kaikki kansalaiset tässä suomalaisessa yhteiskunnassa eikä ole sinänsä taakka tai rasite yhteiskunnalle vaan aidosti antaa panoksensa. Ja kiitos tulevaisuusselonteolle: Siinä on kahdeksas kohta, johon te viittasitte omassa puheenvuorossanne, edustaja Strand. Viittasitte siihen, että ikäihmistenkin roolia pitää yhteiskunnassa vahvistaa. Se on voimavara meidän yhteiskunnallemme, että tätä vahvistetaan.

Edustaja Räsänen puheenvuorosta haluaisin vain sanoa sen seikan, että tämä ilmiö, että meillä hedelmällisyysaste on laskenut Suomessa, ei johdu pelkästään perhepolitiikasta — voi olla, että siinä kohdassa on puutteita ja ongelmia. Tämä on väistämätön ilmiö. Ihmiskunnan kasvu, jos olisi tasaista väestönkasvua yhteiskunnassa, myöskin Suomessa, olisi eksponentiaalinen käyrä. Se on yksinkertaisesti mahdottomuus. On ihan kehityksen lopputulosta se, että kun ennen kaikkea lapsikuolleisuus laskee — eli kuolleisuus laskee — niin se heijastuu välittömästi myöskin hedelmällisyyteen. Se laskee automaattisesti. Ja jossakin kohdassa ihmiskunnassa, mukaan lukien Suomessa ensimmäisten joukossa, edistyneenä maana, väestönkasvu tasapainottuu: meillä hedelmällisyysaste on nolla, väestönkasvu ei lisäännä ollenkaan. Sen pitääkin olla näin. Ja sen takia tästä ei pidä luoda mitään tulevaisuuden uhkakuvaa. Väestönkasvun hillintä tapahtuu automaattisesti eikä joidenkin luonnonkatastrofien [Puhemies koputtaa] ja vastaavien kautta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

14.41 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! En tiedä, kuinka moni huomasi, mutta itse asiassa molemmat tämän vaalikauden ennakoimattomista ja yllättävistä suurista šokeista, sekä koronapandemia että Ukrainan sota, olivat tapahtumia, jotka tulevaisuusvaliokunta oli ennakoinut etukäteen. Me emme huomanneet niitä, koska tämä talo ei tunnista sellaisia skenaarioita, jotka poikkeavat viralliselta janalta, jotka ovat jotakin muuta kuin sen kehityskaaren jatkoa, jolla me parhaillaan olemme. Ja tämä on minusta aika huolestuttavaa, koska se näkyy myös tässä selonteossa ja myös siitä tehdyssä mietinnössä eräällä tavalla, niin kuin tänäkin päivänä tässä salissa suurin osa keskusteluista on kuitenkin lähtenyt siitä oletuksesta, että maailma ei muutu kovin paljon, ei ainakaan kovin nopeasti. Sellaista maailmaa meillä ei ole enää. Me elämme nyt maailmassa ja hetkessä, jota tulevat sukupolvet tulevat ehkä vielä muistelevan vanhoina hyvinä aikoina mutta jossa ollaan saatu jo esimakua jatkuvasti lisääntyvistä yhteiskunnallisista šokeista ja ennakoimattomuudesta, joka tulee värittämään ainakin niiden työuraa, jotka nyt tässä salissa ovat asioista keskustelemassa. Sen tulisi johtaa aika isoihin johtopäätöksiin. Näistä nostan tässä puheenvuorossa yhden ja ehkä keskeisimmän esille.

Koko sen teollisen 1900-luvun, joka me muistetaan ja johon me ollaan kasvettu, ollaan ajateltu, että asiat muuttuvat pikkuhiljaa ja siihen suuntaan, johon ne ovat muutenkin menemässä. Sellainen maailma on mahdollistanut tehdastuotantoon perustuvan tavan ajatella yhteiskuntien rakentamista. Ollaan tehty isoja myllyjä, joissa asiat hoidetaan tehokkaasti ja joista ne sitten valutetaan hyvällä logistiikalla koko yhteiskuntaan. Tämä on pätenyt tuotantoon, tämä on pätenyt energiantuotantoon, tämä on pätenyt terveydenhuoltoon, koulutukseen ja rahaan. Kaikkien näiden yhteiskunnallisten instituutioiden kohdalla resilienssi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

edellyttää jatkossa aivan uudenlaista ajattelua, ajattelua, jossa siirrytään keskitetyistä, suurista ja sitä kautta hyvin haavoittuvista järjestelmistä hajautettuihin, pienempiin ja mielellään myös paikallisesti korjattavissa oleviin järjestelmiin. Tämä on aivan erilainen yhteiskunnallinen rakenne kuin se, mitä me ollaan totuttu ajattelemaan. Ja tämä väistämättä tarkoittaa myös sitä, että hallinnossa tapahtuu joitain muutoksia. Me tykätään tässä keskittää asioita tänne valtion käsiin, mutta itse asiassa voi olla niin, että ne kunnat, joilta nyt on tehtäviä viety pois, tulevaisuudessa saavat uudenlaisia tehtäviä tämän hajautetun yhteiskuntarakenteen tärkeinä hallinnollisina toimijoina.

Tietysti, jos me halutaan varautua siihen maailmaan, joka todennäköisesti on tulossa, tämän ison ajatusmuutoksen lisäksi me tarvitaan omavaraisuutta ja me tarvitaan sitä, että järjestelmissä on löysää, niin että enää koskaan meidän ei tarvitse pysäyttää koko yhteiskuntaa sen takia, että meillä on muutama tehohoitopaikka liian vähän, koska on aikanaan säästetty ja eletty niin taloudellisesti, ettei meidän järjestelmämme kestä resurssitarpeissa tapahtuvia muutoksia.

Ja tietysti me tarvitaan niitä toimia, joilla ehkäistään näiden šokkien kärjistymistä. Näitä ovat tietenkin ilmastotyö ja biodiversiteettityö, rauhantyö ja sosiaalisen koherenssin ylläpitäminen, joista tämä mietintö ansiokkaasti puhuukin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

14.46 Sakari Puisto ps: Hyvä puhemies! Tässä tulevaisuuskatsauksessa olisi moniakin asioita, joihin voisi tarttua. Siinä on käsitelty monia merkittäviä kysymyksiä. Itse ajattelin puhua teknologian kehityksestä, mitä on myös tarkasteltu monin paikoin erittäin ansiokkaastikin.

Tässähän on kysymys Suomen kannalta siitä, miten me pystytään olemaan kilpailukykyisiä ja innovatiivisia jatkossakin, mutta myös siitä, mitä muutoksia itse asiassa meidän pitäisi tehdä meidän innovaatio- ja teknologiapolitiikassa, koska tämä toimintaympäristö on niin suuressa muutoksessa. Suomellahan on se haaste jo, että me pystytään tekemään meidän kapasiteetilla noin prosentin, pikkusen alle, maailman tki:stä eli patenteista ja immateriaalioikeuksista ja innovaatioista, mikä tarkoittaa sitä, että meidän pitää ensinnäkin pystyä absorboimaan kokoomme nähden hyvin suuri määrä erilaisia asioita, siis tietäen, mitä tapahtuu maailmassa, mutta myös sitten niillä meidän omilla kärjillä tekemään se meidän oma panoksemme. Tämä ei ole mikään kovinkaan helppo yhtälö ratkaista. Jos ajatellaan ihan normaalia hitaammankin kehityksen maailmaa, niin jo siinä on vaikea hahmottaa tulevia muutoksia, ja usein, ellei aina, ollaan sellaisessa tilanteessa, että teknologia menee ikään kuin säädösvalmistelun edellä, puhutaan vaikka rahoitusalan innovaatioista tai lääketieteellisen tekniikan kehityksestä tai mistä tahansa. On haaste ihan normaalioloissakin kehittää säädösvalmistelua siten, että se on mahdollistavaa.

Nyt monet murroksista, mitä tässäkin selonteossa kuvailtiin, osoittavat selvästi, että teknologiakilpailu on yhä nopeampaa, se on kovempaa, on erilaisia läpimurtoteknologioita, joidenka vaikutuksia ja sovellusaloja on vaikeata ennustaa, ja myös teknologian kehitys, tieteen kehitys on yhä hajaantuneempaa. Toisaalta taas on erilaisia teknologioita, jotka voivat mahdollistaa aivan uudenlaisia toimintatapoja siten, että joku ihan yksittäinen toimija, yritys, voi esimerkiksi haastaa kokonaisen toimialan tai valtion ja laittaa sen toimintaperiaatteet aika lailla uusiksi. Sitten meillä on myös autoritääristen maiden ja heidän toiminta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

tapojensa tulo hyvin voimakkaasti esillä hyvin teknokraattisella tavalla, ja se, miten me suhtaudutaan puolestaan tähän yhä nopeammassa muutoksessa, ei ole kovinkaan helppoa.

On monia asioita, sinänsä positiivisiakin näkökohtia, joita pitäisi tarkastella aika kriittisesti. Esimerkiksi useammassakin selonteossa, mitä ollaan tuotu viime aikoina tänne saliin, esitetään, että esimerkiksi meidän korkeakoulujen ulkomaisten opiskelijoiden määrää pitäisi lisätä, esimerkiksi kolminkertaistaa, tai opetus- ja tutkimushenkilökunnan määrää pitäisi merkittävästi lisätä. Tällä on monia positiivisia vaikutuksia, mutta myös kannattaa miettiä sitä, onko sillä strategisempaa merkitystä: mikä merkitys sillä on, että esimerkiksi meidän korkeakouluissa opetus- ja tutkimushenkilökunnan osuus kasvaa todella voimakkaasti? Myös tällaisia asioita pitää tarkastella kriittisesti.

Näkinsin, että vaikka meillä Suomessa koulutuksen taso on laskenut aika paljon viimeisen 20 vuoden aikana, niin meillä on silti itse asiassa hyvinkin hyvät edellytykset esimerkiksi innovaatioalalla. Meillä on monia aloja, missä meidän täällä olevat yritykset ovat itse tekemässä mahdollisia läpimurtoja, mutta se, miten me yhteiskuntana, päätöksentekijöinä, valtion tasolla, yhteiskunnan tasolla otetaan tämä tutkimus- ja kehityskehikko ja sen johtaminen haltuun, ei ole mikään helppo kysymys. Meidän nykyiset järjestelmät ovat, sanoisin, ainakin 20 vuoden takaisen maailman ehdoilla toimivia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

14.50 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden kaikkein keskeisimmät kysymykset ovat, miten me pystymme edistämään rauhaa, ylläpitämään ja kehittämään hyvinvointia ja miten varmistamme, että tulevilla sukupolvilla on mahdollisuudet kestäväan, hyvään ja turvalliseen elämään.

Tällä hetkellä maailmassa vallitseva epävakaus, sodat, eriarvoistuminen ja köyhyys ja uhkaava ilmastonmuutos haastavat perusturvallisuuden ja luottamuksen tulevaisuuteen. Epävakautta maailmalla lisäävät autoritääriset johtamistavat, vastakkainasettelu ja hajottavan populismin lisääntyminen. Mekään emme ole suojassa maailman tapahtumilta.

Onneksi meillä on kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa. Suomi on sitoutunut sellaisiin perusarvoihin kuin ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus. Meillä on Euroopan unionin jäsenenä mahdollisuus vaikuttaa EU:n päätöksentekoon, ja siinä täytyykin olla valppaana ja aktiivisena. EU on hyvin vaikutusvaltainen ja globaali toimija, ja Suomi pystyy vaikuttamaan sekä EU:hun että EU:n kautta muun muassa kansainvälisiin ihmisoikeuskysymyksiin ja lukuisiin muihin asioihin, joita pidämme tärkeinä.

Tulevaisuusselonteossa on kuvattu erilaisia skenaarioita tulevaisuuden suunnista, joista periaatteessa jokainen on mahdollinen, jopa se kauhein skenaario. Haluan kuitenkin itse uskoa, että se skenaario toteutuu, jossa yhteiskunnat kehittyvät kohti talouden, luonnon ja ihmisten kestävää hyvinvointia. Meidän kaikkien on tehtävä keskenämme yhteistyötä ja rakennettava turvallista ja hyvää tulevaisuutta ihan kaikille — sellaista tulevaisuutta, jossa toteutuvat rauha, tasa-arvo, vastuu ja vapaus parhaimmalla mahdollisella tavalla.

Suomessa luottamus demokratiaan ja julkisiin instituutioihin on suhteellisen korkealla, mutta silti on toistuvasti varmistettava ja huolehdittava siitä, että luottamus myös säilyy. Päätöksenteon on oltava avointa ja osallistavaa, eikä ketään tässä yhteiskunnassa saa jättää ulkopuolelle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.52 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen on oikeassa siinä, että samalla kun syntyvyys on laskenut pohjalukuihin, eliniänodote ja keskimääräinen elinikä on kasvanut, mikä on hieno asia. Mutta tämä yhtälö samalla tuo meille kasvavaa työvoimapulaa, se tuo yhä lisääntyvästi myös palvelutarvetta, kun ikäluokat vanhenevat, ja jo nyt me nähdään näitä seurauksia, esimerkiksi tämä paheneva hoitajapula omalta osaltaan siitä ker-
too.

Sekin on totta, että pelkästään poliittisin keinoin, perhe- ja väestöpolitiikan keinoin, ei pystytä syntyvyyteen vaikuttamaan kovin paljoa, koska on kysymys arvoista ja asenteista, on kysymys yksittäisten ihmisten valinnoista, ja arvoympäristömme ei enää tue esimerkiksi ihmissuhteiden pysyvyyttä samalla tavalla kuin menneillä sukupolvilla. Pysyvät ihmissuhteet, äidin ja isän sitoutuminen toisiinsa, on kuitenkin lasten hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehityksen kannalta tärkeää. On myös huomioitava, että jos suomalaiset itse saisivat päättää, niin syntyvyys olisi korkeampi, eli ihmiset unelmoivat, perheet unelmoivat suuremmasta määrästä lapsia kuin mitä he saavat. Tässä tulee sitten kysymykseen se politiikka ja millä tavalla me voimme olla luomassa edellytyksiä sille, että ehkä toiveiden mukainen perheluku, lapsiluku voisi perheille tulla.

Kristillisdemokraatit ovat esittäneet esimerkiksi lapsilisien korotusta ja 1 000 euron vauvarahaa myönteisenä viestinä perheille, että vauvat ovat tervetulleita. Toki tarvitsemme myös niitä palveluja, esimerkiksi varhaiskasvatuksen, päivähoidon palveluja ja enemmän tukea perheille kasvatuksen haasteisiin, mutta ajattelen, että tarvittaisiin myös ennakoluulottomia uusia malleja. Esimerkiksi Virossahan monilapsisten perheiden lapsilisien reippaalla korotuksella on saatu syntyvyys nousuun, tai vaikkapa Unkarissa on tehty perheuudistuksia, joissa nyt esimerkiksi alle 30-vuotiaat ensisynnyttäjät ja kaikenikäiset vähintään neljän lapsen äidit vapautetaan tuloverosta, ja myös opintolainan saa anteeksi synnyttämällä lapsen alle kolmekymppisenä. Ajattelen, että tämä on aika nerokasta, koska paitsi että tällä kannustetaan saamaan monilapsisia perheitä, niin kannustetaan myös tekemään työtä ja opiskelemaan, koska nimenomaan se äiti sitten vapautetaan veroista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

14.56 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ymmärrän sen, että tämä selonteko antaa mahdollisuuden puhua omista, puolueitten vaalitavoitteista tulevalle vaalikaudelle ja katsoa sitä kautta tulevaisuuteen, mutta pidän myös tärkeänä, että käsitellään näitä isoja tulevaisuuskysymyksiä, jotka on tämän skenaariotyön kautta löydetty. Ja haluan todeta sen, että skenaariothan eivät ole ennusteita eivätkä nämäkään, mitä tässä on esitetty. Mikään näistä sinällään ei sellaisenaan toteudu.

Mutta tuohon edustaja Kontulan puheenvuoroon liittyen ajattelen kyllä sillä tavalla, että itse asiassa meillä on semmoinen kaksoishaaste: Meillä on niitä mustia joutsenia, yllätyksiä, ja sitten meillä on myös semmoisia hiljaa hiipiviä muutoksia, joita me ei samassa hetkessä ymmärretä. Ja yksi esimerkiksi on tämä syntyvyys, joka on mennyt vuosi vuodelta pienempään suuntaan, tai vaikka arvojen muutos, että miksi ihmiset eivät enää kuulu kirkkoon ja näin. Meillä tapahtuu arvopohjaista murrosta koko ajan, ja sitten on näitä isoja yllätyksiä, joita aina sitten tulee. Ja se on totta, mitä Kontula sanoi sekä tämän pandemian

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

osalta että myös tämän Venäjän hyökkäyksen osalta. Kyllä niitä on pystytty näkemään, mutta ne eivät ole välttämättä toimiksi sitten tulleet.

Pyysin tämän puheenvuoron sen takia, että se toinen osa käsitteli nimenomaan sitä, miten päätöksenteossa, lainvalmistelussa pystyttäisiin paremmin ottamaan huomioon tulevien sukupolvien oikeudet, eli sitä, minkälaista elämää me heille teemme. YK lähtee siitä, että tulevilla sukupolvilla ei tarkoiteta nykyisiä sukupolvia vaan vielä syntymättömiä sukupolvia. Mutta kun itse ajattelen 15-vuotiaita, joita me tapasimme asiantuntijoina tulevaisuusvaliokunnan kanssa, niin kyllä minusta he — kun heistä suurin osa, jos tämä planeetta kestää pystyssä, on elossa vielä vuonna 2100 — ovat myös niitä tulevia sukupolvia. Ja korostan sitä, että minusta suomalaiseen päätöksentekoon — vaikka meillä on 18 vuoden äänestysikäraja toistaiseksi ja edustuksellinen demokratia — meidän pitäisi pystyä kehittämään erityisesti niitä keinoja, joilla pystytään alle 18-vuotiaitten, joilla ei ole äänioikeutta, osallisuutta lisäämään. He sanoivat meille siinä asiantuntijakuulemisessa: ”Kuulkaa meitä nyt, älkää vasta sitten, kun olemme aikuisia.” Heillä oli erittäin hyviä ajatuksia siitä. Yllättäen ilmastonmuutos ei ollut heidän se suurin huoli vaan sosiaalinen oikeudenmukaisuus, vanhusten tilanne ja naapuruston hyvinvointi, se, miten konflikteja siellä voitaisiin estää. Ja ainakin itse koen, että se oli erittäin herättävää, ja minusta meidän on haettava semmoisia aitoja tapoja, ei vain pelkkää semmoista näennäiskuulemista. Tämän halusin tähän vielä kertoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

14.59 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Puisto puhui mielestäni hyvin tästä teknologian hyödyntämisestä, ja jos katsoo hiukan sitä, kuinka Suomessa tai Euroopassa teknologiaa on viime aikoina hyödynnetty, niin vastaus on, että valitettavan huonosti. Esimerkiksi jos vertaa alustatalouden yrityksiä, mitä on syntynyt tässä viimeisen 10—15 vuoden aikana, niin yli 60 prosenttia niistä on Yhdysvalloissa, yli 30 prosenttia niistä on Aasiassa ja vain 3 prosenttia tällä hetkellä Euroopassa, joten siinä jos jossain meillä on valtavasti kehitettävää — ja silloin puhutaan digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämisestä ja valitettavasta epäonnistumisesta tähän mennessä.

Ehkä toinen esimerkki Suomen lainsäädännöstä on se, että maailman kymmenestä suurimmasta startup-yrityksestä kahdeksan olisi ollut lähtökohtaisesti Suomessa laittomia tai hyvin vaikeasti täällä perustettavia. No, kertooko se siitä, että olisimme Suomessa onnistuneet lainsäädäntötyössä? Valitettavasti ei.

Kolmas hyvä esimerkki tulee itse asiassa tämän päivän uutisesta siitä, että saimme uudet hienot paperiset passit ja ajokortit nyt Suomeen. Tämä itse asiassa laitettiin Ukrainassa digitaalisesti saman tien, kun sota alkoi, ja nyt heillä on tällä hetkellä hyvät järjestelmät niin passin kuin ajokortinkin suhteen digitaalisessa järjestelmässä. Missä viipyvät Suomen samanlaiset uudistukset?

Arvoisa puhemies! Ehkä tähän loppuun vielä: Me tiedämme megatrendeistä, mitä maailmassa tulee tapahtumaan: on ilmastonmuutosta, on digitaalisuutta, on väestön vanhenevista ja niin edelleen. No, jos ottaa väestön vanhenemisen, niin Suomessa meillä tulee olemaan vuonna 2040 yli 800 000 yli 85-vuotiasta ihmistä. Tarvitsemme vuoteen 35 mennessä yli 200 000 uutta hoitajaa. Onko mikään puolue Suomessa tehnyt minkäänlaisia tiekarttoja siihen, mistä me hoidamme 200 000 uutta hoitajaa tähän maahan? Ei ole. Me emme puhu — me tiedämme, minkälaisia tulevaisuuden haasteita nämä ovat, mutta tällä hetkellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

valitettavasti mikään puolue tai mikään järjestelmä Suomessa ei pysty vastaamaan näihin tulevaisuuden haasteisiin, ja tähän, arvoisa puhemies, toivoisin, että tulee muutos ja nopeasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.01 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunta on 30 toimintavuotensa aikana antanut tavattoman paljon lausuntoja ja mietintöjä ja kuullut tavattoman suuren joukon erilaisia asiantuntijoita, ja toiveissa meillä olisi kyllä, että näitä lausuntoja ja mietintöjä hyödynnettäisiin tässä talossa nykyistä huomattavasti tehokkaammin. Itse olen esittänyt, että kun hallitus käy läpi kansainvälisiä tietoja näihin esityksiin liittyen ja toivottavasti käy sukupuoli- tai lapsivaikutusten arviointeja läpi, niin voisiko hallitus esityksiä ja linjauksia valmistellessa samalla tavalla käydä läpi myös tulevaisuusvaliokunnan lausuntoja ja mietintöjä ja sitä materiaalia, mitä se valiokunta on tuottanut, jotta ne monet arvokkaat ja hyödylliset linjaukset tai nostot, mitä siellä on, eivät jäisi hyödyntämättä, eivät jäisi pölytymään sinne hyllyille. Aivan niin kuin tässä on tullut esille, niin esimerkkinä Venäjän tilanteen kehittyminen, Ukrainan karkea sota ja toisaalta pandemia, korona, eivät olleet tulevaisuusvaliokunnan jäsenille yllätys, aivan niin kuin täällä edustaja Kontula jo aiemmin puheenvuorossaan hyvin nosti esiin. Eli tätä tulevaisuusvaliokunnan asemaa ja noita lausuntoja ja mietintöjä ja niissä esiin tuotuja asioita toivoisimme hyödynnettävän huomattavasti nykyistä paremmin sekä tässä talossa, tässä salissa että hallituksessa esityksiä ja linjauksia valmisteltaessa.

Tulevaisuusvaliokunta on mietinnössään todellakin nostanut esille eri sukupolvien ja seuraavien sukupolvien huomioimisen myös lainsäädännössä nykyistä paremmin. ”Tulevaisuusvaliokunta katsoo, että seuraavien sukupolvien entistä parempi huomioiminen lainsäädännössä käytännössä tarkoittaa, että valtionhallinnossa tulee linjakkaammin ketjuttaa ennakointiin ja toimintaympäristöanalyysiin, riskien tunnistamiseen ja riskienhallintaan, varautumiseen, säädösvalmisteluun tulevaisuusvaikutusarviointeineen ja jälkikäteisarviointiin ja virheistä oppimiseen liittyvät prosessit.” Eli kun tätä mietitään ja analysoidaan, niin tässä on kyllä mahdollisuuksia parempaan juoksuun ja parempaan lainsäädäntöprosessiin myös seuraavia sukupolvia ajatellen. ”Lisäksi me tarvitsemme innovaatioita siinä, miten suomalaisessa yhteiskunnassa kyettäisiin systemaattisemmin tunnistamaan pidemmän tähtäimen kannalta tärkeitä tulevaisuuskysymyksiä ja lainsäädäntötarpeita sekä valmistelemaan niitä avoimesti ja ylivaalikautisesti parlamentaarista ja osallistavaa valmistelua hyödyntäen.”

Sitten haluaisin nostaa täältä vielä pari lausumakohtaa:

Tuossa edustaja Vehviläinen hienosti nosti nämä nuoret esiin — aivan mielettömän upea kuuleminen tässä kauden aivan lopulla. Todellakin kuudes lausuma on, että ”valtioneuvoston tulee kehittää toimintatapoja alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille ottaa kantaa tulevaisuusasioihin ja olla aktiivisia toimijoita suomalaisessa päätöksenteossa ja yhteisen kestävä tulevaisuuden rakentamisessa”.

Mutta eivät vain lapset ja nuoret, vaan myös ikäihmiset. Seuraava lausuma: ”Valtioneuvoston tulee kehittää keinoja ottaa ikääntyneet paremmin mukaan yhteisen kestävä tulevaisuuden rakentamiseen aktiivisina toimijoina esimerkiksi yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa sekä erilaisilla kansalaispaneelilla.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Sitten erittäin tärkeä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvä kymmenes lausuma: ”Valtioneuvoston tulee ennaltaehkäistä terveysongelmia ja pitää yllä väestön fyysistä ja henkistä toimintakykyä ja kulttuurista kestävyyttä lapsiperheiden arkea, nuorison mielenterveyttä ja kaiken ikäisten hyviä elintapoja, kuten liikkumista ja harrastamista, tukevalla hyvinvointi-investoinneilla ja yhdyskuntasuunnittelulla ja pitämällä huolta, että koko kasvatuksen ja koulutuksen ketju varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on kunnossa ja että jokainen oppilas saavuttaa perusopetuksen aikana riittävät perustaidot. Kestävän hyvinvoinnin ja hyvinvointitalouden edistymisen seurantaan ja arviointiin tarvitaan myös luotettavia yliaikalikautisia määrällisiä ja laadullisia mittareita.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

15.07 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty monia hyviä puheen-vuoroja. Harmi, että paikalla on hyvin vähän muita kuin tulevaisuusvaliokunnan jäseniä, koska tulevaisuusvaliokunnan työtä soisi hyödynnettävän paljon enemmän tässä talossa. Tämä on haaste myös muissa maissa kuin Suomessa. Ja me nähdään, että vaikka meillä on tällainen hyvin edistysellinen, ikään kuin eduskunnan sisäinen ajatushautomo, niin sen työ valitettavasti ei riittävästi välity muihin valiokuntiin ja eduskunnan työhön.

Minun mielestäni tässä työssä ja lausumissa on yksi tärkeä huomio. Nyt, kun siirrytään vaalikauden loppua kohti ja tulevat hallitusneuvottelut ovat pian edessä, olisi äärimmäisen tärkeää hyödyntää tätä tietopohjaa ja ennakoivaa asennetta myös seuraavissa hallitusneuvotteluissa. Kuitenkin varsin edistysellisiä selvityksiä ja hankkeita on tehty tälläkin hallituskaudella — ei pelkästään tulevaisuusvaliokunnassa, vaan esimerkiksi kestävän kehityksen toimikunnassa ja monessa muussakin yhteydessä — eli meillä kyllä tietoa on melko hyvin saatavilla. Meillä on tietoa siitä, että me tarvitaan kestävämpää taloutta, me tarvitaan sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa, meidän täytyy investoida koulutukseen ja osaamiseen. Ja jos me ei tätä pohjaa vahvisteta, me ei olla yhtä vahva kansakunta kuin mitä me ollaan oltu tähän asti. Suomi on pärjännyt hyvin. Meillä huolimatta syrjäisestä sijainnista ja vähäisistä, niin arvokkaista luonnonvaroista, että niiden pohjaan voisi rakentaa meidän taloudellista menestystämme, on varsin loistava menneisyys takana, ja toivotaan, että on myös loistava tulevaisuus siitä huolimatta, että me ollaan käyty ja ollaan jo jouduttu käymään keskustelua jatkuvasti muun muassa koulutuksen resursseista.

Me ollaan kansakuntana uskottu aiemmin siihen, että investoimalla osaamiseen Suomi pärjää, ja tällä kaudella mielestäni tähän keskusteluun on palattu aika hyvin. Toivon, että se ei kuukauden päästä unohdu ja pöydällä ole koulutusleikkauksia minkään puolueen taholta. Täällä selonteossa todetaan, että osaavat ja luovat ihmiset ovat Suomen tärkein voimavara — Suomen tärkein voimavara. ”Sivistysperusta rakentuu laadukkaan kasvatuksen, koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin pohjalle. Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, korkeatasoiselle tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalle sekä niiden soveltamiselle.” Jos jotain, niin tämän toivon muistuvan mieleen myös tulevis- sa neuvotteluissa tästä ohjelmasta.

Täällä on totta kai käyty myös hyvää analyysiä geopolittisesta tilanteesta, joka on huomioitava ja joka on tullut tällä kaudella meidän silmillemme hyvin konkreettisesti. Euroopassa soditaan. Tulevaisuusvaliokunta todellakin teki aikoinaan ansiokkaan skenaariotyön Venäjän kehityssuunnista, joista kaikkein synkin skenaario — johon harva uskoi — näyttäytyi toteutuvan varsin valitettavan hyvin tässä maailmanajassa. Siitä näkökulmasta voisi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

ajatella, että tässäkin selonteossa on sellaista, joka todellakin kannattaa ottaa huomioon. Skenaariot eivät tarkoita sitä, että ne toteutuvat välttämättä sellaisenaan — se on epätodennäköistä — mutta siellä on tunnistettu semmoisia kehityskulkuja, jotka kannattaa huomioida ja joista ainakin mahdollisuus kannattaa huomioida. Kuten täällä on moni todennut, meidän täytyy varautua paremmin. Pandemia osoitti sen, että emme olleet valmiita. Myös varautuminen on viisautta, vaikka pahin skenaario ei koskaan toteutuisikaan.

Lopuksi haluan todeta, että täällä on myös erittäin vahvasti huomioitu ilmastokriisiin varautuminen, luontokadon ratkaiseminen, kestävä kehitys, ja nekään eivät valitettavasti ihan aina ole jaettuja huolia tässä salissa. Toivottavasti kuitenkin vahva enemmistö pitää huolen siitä, että Suomi edelleenkin pitää kiinni hiilineutraalisuustavoitteistaan ja jopa lisää kunnianhimoa. Se myös tuo meille sitä paljon puhuttua liiketoimintaa, [Puhemies koputtaa] joka sitten myös toimii vaurauden ja hyvinvoinnin lähteenä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Strand.

15.12 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Ja kiitos aivan erinomaisista puheenvuoroista salin joka laidalta, mielestäni todella hyvää keskustelua.

Olisin lyhyesti vielä mainostanut näitä tulevaisuusvaliokunnan julkaisuja ja raportteja. Sen lisäksi, että tehdään lausuntoja ja näitä muutamia mietintöjä, erittäin laadukkaita julkaisuja löytyy verkkosivuilta. Tiedän, että niitä hyödynnetään. OECD:n piirissä niitä luetaan Brysselissä, ja varmaan niitä Suomessakin luetaan, ainakin akateemisessa maailmassa, tiedän sen — paljon on tietenkin teknologiaan liittyen, tosi monipuolisia, ja myös moneen muuhun aiheeseen liittyen. Niitä kun lukee, niin ehkä sitten myös tulee vähän sitä rohkeutta, mitä myös muun muassa edustaja Wallinheimo peräänkuulutti. Jos mietitään sitä 200 000 hoitajan lisätarvetta ihan tässä nurkan takana, niin tehdäänkö me aidosti sen eteen tarpeeksi? No, ei varmaan tehdä. Sama koskee näitä mahdollisuuksia. Se, että maailmassa tänä päivänä investoidaan tuhansia miljardeja kaiken kaikkiaan puhtaisiin energiajärjestelmiin globaalilla tasolla, niin tehdäänkö me tarpeeksi, jotta suomalaiset yritykset pystyvät näistä uusista energiajärjestelmistä saamaan ennen kaikkea kauppaa ja sitä kautta hyvinvointia ja vientieuroja Suomeen? En usko, että ihan täysillä vielä tehdään. Toivoisin vielä, että nämä skenaariot ja se analyysi ja tämä mietintökin olisivat pohjana nyt, kun yhä enemmän Suomessakin pyritään vähän pidemmällä tähtäimellä tekemään vaikka Liikenne 12:ta ja näitä parlamentaarisia tki-ryhmiä, jotenkin niin, että sen analyysin, sen pohjan, jonka perusteella rakennetaan näitä myös parlamentaaristen työryhmien puitteissa, olisi hyvä olla sama. Eliikkä seuratkaa tulevaisuusvaliokunnan verkkosivuja, niin ei tarvitse lähteä tyhjästä. — Kiitos. [Sari Tanus: Hyvä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä!

15.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Reagoin edustaja Räsäsen ja osittain edustaja Wallinheimon käyttämään puheenvuoroon.

Ensinnäkin edustaja Räsäselä: Kyllä, pitää paikkansa, että tulee harjoittaa järkevää perhepolitiikkaa ja kaikilla tavoilla tukea sitä luontevaa väestönkasvua, mikä perheiden puitteissa tapahtuu. Luonnollisesti pitäisi tukea myöskin sitä, että kaikki voisivat saada toiveidensa mukaan lapsia. Tämä on tietysti peruslähtökohta. Mutta silti se perusargumentti on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

siinä, että jatkuvasti kasvava väestönkasvu tai edes tasaisesti kasvava väestönkasvu ei voi olla tulevaisuutta vaan tämä väestönkasvun ura jossain vaiheessa taittuu globaalissa mitassa, ja luonnollisesti se tapahtuu ensimmäisenä niissä maissa, jotka ovat pisimmälle kehittyneet.

Se, mikä on ollut huolestuttavaa — ja se tuli edustaja Wallinheimon puheenvuorossa hyvin vahvasti esille — on se, että vaikka edustaja Räsänen sanoikin, että ikääntyminen ei ole ongelma vaan se on upea saavutus, niin silti meillä on puheenvuoroja, puhemies, jatkuvasti, tässäkin salissa ja koko yhteiskunnassa, että ikääntyneen väestön määrän nousu olisi joku ratkaisevan suuri yhteiskunnallinen taakka ja ongelma muun muassa hoivavastuun kautta. Tämä on minulle merkillistä keskustelua, miksi me näin puhumme.

Ensinnäkin näistä luvuista. Edustaja Wallinheimo, sanoitteko te niin, että meillä on vuonna 2040 mahdollisesti 800 000 yli 85-vuotiasta ihmistä? [Sinuhe Wallinheimo: Kyllä!] Se tietysti tarkoittaisi yli 200 000:ta hoivahenkilöä, jos se olisi yhden suhde neljään, tai mikä se luku taas onkaan. Väestötilastot eivät kyllä vahvista tätä. Meillä on tällä hetkellä yli 85-vuotiaita ihmisiä noin 150 000 — juuri nyt — ja väestötilastoista saatava demografinen käyrä kertoo, että meillä on noin 380 000 yli 85-vuotiasta vuonna 2050. Tämä olisi se luku, minkä nykyinen väestöennuste meille kertoo.

Kyllä, meillä on siis iäkkäiden ihmisten määrä kasvanut, niin että vuonna 1966 meillä oli 13 000 yli 85-vuotiasta ihmistä, mutta eihän meillä hoivan tarve tuossa mittakaavassa ole kasvanut, räjähtänyt kymmenkertaiseksi vuodesta 66 vuoteen 2018 tai 2020, joilta nämä viimeiset luvut ovat — ei tietenkään ole kasvanut. Kysymyshän on hoivasta, joka yleensä tarvitaan vasta elinkaaren viimeisen viiden vuoden aikana, jollei ihminen kohtaa äkkikuolemaa, ja se on aivan riippumaton siitä, kuinka pitkällä se keskimääräinen odotettavissa oleva elinikä on tai mikä on se iäkkäiden ihmisten keskimääräistaso. Se voi olla yli satakin vuotta jossakin vaiheessa, eikä meidän tarvitse kauhistua siitä, koska ne ovat joka tapauksessa ne viimeiset viisi vuotta, jotka ovat se olennaisin seikka.

Suuri haaste meillä tietysti juuri tällä hetkellä hoivan osalta ovat suuret ikäluokat, jotka alkavat olemaan hoivan tarpeen piirissä ennen kaikkea 2030—2040-luvuilla. Se on se pieni hetki, jolloin sitä siirtymää on tavallista enemmän, kun ne suuret ikäluokat ovat siinä hoivan piirissä. Sen jälkeen tämä tilanne tasaantuu. Ei meidän tässä tarvitse luoda kauhuskenaarioita tämän suhteen yhtään enempiä. [Puhemies koputtaa] Suuret ikäluokat ansaitsevat sen hoivan, mikä heille kuuluu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

15.17 Anna Kontula vas: Kiitos! Ensinnäkin totean edustaja Kiljuselle, että nyt aivan uusimman tiedon mukaan ei ole lainkaan varmaa, että ne viimeiset hoivan vuodet olisivat keskimäärin juurikin sen viisi vuotta, vaan itse asiassa näyttää siltä, että hoivan pituus tulee kasvamaan samassa suhteessa kuin terveet elinvuodet tulevat kasvamaan. Tämä johtuu siitä, että elämänsa loppupäässä ne ovat muistisairaudet, jotka työllistävät, ja muistisairaudet yleensä vaativat raskaampaa hoivaa [Päivi Räsänen: Niinpä, juuri näin!] kuin esimerkiksi sydän- ja verisuonisairaudet, joihin on aikaisemmin kuoltu jo vähän varhemmin. Eli mitä terveemmin me elämme, mitä enemmän terveitä elinvuosia tulee, niin sitä pidempi olisi sitten tämä jakso elämänsa loppupäässä. [Kimmo Kiljusen välihuuto]

Mutta pyysin puheenvuoron kommentoidakseni edustaja Vehviläisen pohdintaa arvopohjan murroksesta. Meillä ei tietenkään ole tietoa siitä, mitä tästä kaikesta syntyy. Se me

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

tiedetään, että maailmankuvallinen homogeenisuus on mennyttä, jos sitä ylipäätään koskaan olikaan. Kiinnostavaa on, että sitä myöten kun nämä tekniset kääntäjät kehittyvät, meille saattaa syntyä erilaisia maailmankuvallisia heimoja myös globaalisti verkkoon niin, että ne eivät välttämättä ole ihmisten arkisten kohtaamisten kanssa juuri missään tekemisissä.

Hiukan osviittaa me voidaan saada siitä, että tämä iso murros, jota nyt käydään läpi, on fossiilikapitalismista luopuminen, ja tämä tarkoittaa muutosta, joka mittakaavaltaan vastaa Ranskan vallankumouksen aikoihin verrattavaa maailmankuvallista murrosta. Jos puhutaan näin isoista muutoksista, ne eivät ole nopeita, ne eivät tapahdu sukupolvessa eivätkä välttämättä kahdessakaan, mutta kun ne tapahtuvat, niin ne muuttavat käytännössä kaiken.

Ne kuitenkin kasvavat myös silloin vanhan päälle, ja itse ajattelen, että esimerkiksi kristillisessä traditiossa se ei välttämättä tarkoita kristinuskon loppua. Se voi yhtä lailla tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ihmiskeskeisyydestä kun siirrytään pois, niin sen sijaan, että ihminen on perinteisesti nähty ympäristön ja muiden lajien hallitsijana, jolla on oikeus ympäristön ja muiden lajien hyväksikäyttöön, ihminen nähdäänkin Jumalan tilusten varjelijana, jonka tehtävänä on suojella ja pitää yllä vastuulleen annettua maailmaa. Eli siitä huolimatta, että kysymys on isosta murroksesta, niin koska se on pakosti niin hidas, en usko, ettemmekö me siihen ehtisi sopeutua. Sodat ja pandemiat ovat sitten hankalampia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

15.20 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos tulevaisuusvaliokunnalle mietinnöstä. Asiakenttä on tavattoman tärkeä. Tulevaisuutta varten me rakennamme yhteiskuntaa, ja on varauduttava siihen, minkälainen se on, ja toimittava sen mukaisesti tulevia sukupolvia ajatellen. Me valitettavan paljon keskitymme vain siihen, että nyt olisi kaikilla hyvä, mutta unohdamme ehkä liiaksi — koskee myös omaa ajatteluani — ajatella sitä, mikä on tulevaisuudessa yhteiskunnan tila ja minkälaisessa yhteiskunnassa ja elinoliossa tulevat sukupolvet elävät.

Kävin läpi tuon valiokunnan mietinnön ja etsin sieltä näkökulmia väestöpolitiikkaan, väestökehitykseen, ja valitettavasti sieltä ei niitä kyllä kovinkaan paljon löytynyt, ei ainkaan varsinaista omaa kappaletta. Minusta se on kyllä iso puute ollut tässä. Ymmärrän aikataulun ongelmat ja muut, mutta ehkä tulevan hallituksen ja tulevan eduskunnan pitää paneutua paljon paremmin ja tehokkaammin tähän kehitykseen, joka meillä on.

Olen täällä joskus todennut, että sinä vuonna, kun itse synnyin, syntyi 98 085 lasta — me olimme muuten likipitään kaikki kantasuomalaisia, jos niin saa sanoa — ja muutama vuosi aiemmin syntyi yli 100 000 lasta per vuosi. Nyt me, tämä ikäluokka 40-luvun lopulla ja 50-luvun alussa syntyneet, olemme yli 70-vuotiaita, ja meitä on siis edelleen paljon, vaikka suuri osa on tietysti siirtynyt jo ajasta ikuisuuteen. Tämän meidän lähitulevaisuuden vuodet, 10—20 vuotta eteenpäin, pysymme ehkä hengissä, kuitenkin heikkenemme päivä päivältä ja tarvitsemme sitä hoivaa ja hoitoa. Kysymys on sitten siitä, mistä sitä saamme, kuka sitä meille antaa. On nimittäin niin, että tänä vuonna taitaa syntyvyys pudota jo lähelle 40 000:ta eli 40 prosenttiin siitä, mitä sinä vuonna kuin itse synnyin — valtava pudotus — ja tästä joukosta, jotka nyt syntyvät, varmaan aika iso osa on muita kuin kantasuomalaisia. Arvokkaita ihmisiä toki kaikki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Vielä 60-luvulla syntyvyys oli siellä 80 000:n vaiheilla ellei ylikin vuodessa, mutta vuodesta 70 lähtien, jolloin säädettiin tietysti nykyinen aborttilaki, syntyvyys putosi noin 20 000:lla per vuosi ensimmäisinä vuosina, ja siitä lähtien, vuodesta 1970 lähtien — siitä on nyt 53 vuotta — vuosittain noin keskimäärin 15 000 lasta on jäänyt syntymättä tällä perusteella. Se on, sanotaan, noin 600 000, ylikin, alle 53-vuotiaista poissa tästä meidän kansastamme, suomalaisista. Heistä olisi 30—50-vuotiaita työiässä olevia ehkä 300 000, eli jos he olisivat keskuudessamme, niin meillä ei olisi minkäänlaista työvoimapulaa ja Suomi olisi paljon elinvoimaisempi kuin mitä tänä päivänä on.

No, menneeseen me emme voi palata, mutta voimme tietysti miettiä, mikä on tällä näkymällä tulevaisuus. Kun siellä elämän alkupäässä ihmiset eivät ole saaneet syntyä, niin nyt olemme siinä tilanteessa, että pohditaan, miten tästä suuresta ikäluokasta päästään kunnialla eroon. Nyt pohditaan muun muassa eutanasiaa, joka on aika järkyttävä asia sinänsä noin ihmiselämän ja yhteiskunnan kannalta, että ratkaisu pitäisi sitten näin etsiä. Ei toki tietenkään kukaan terveitä ihmisiä näin ajattele eikä normaalisairaitakaan, mutta ajatuksena se kuitenkin eteen tulee. Tämä tosiasia varmaan on meillä edessä, että meillä ei ole hoitavia ihmisiä [Puhemies koputtaa] omasta takaa, ja minkälaista se sitten on, kun saamme vieraskielisiä, vieraan kulttuurin ihmisiä hoitamaan itseämme vanhuudessa. En näe sitä kovin lohdullisena. [Puhemies: Kiitoksia!] Eli katsokaa nuoremmat tulevaisuuteen ja tunnustakaa tosiasiat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.25 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Koska kyseessä on tulevaisuusvaliokunnan mietintö ja valiokunta on kaikinensa kovin rohkea erilaisissa kokeiluissa, kuten myös siellä istuvat kansanedustajatkin, niin päätin juuri äsken kysyä tekoälyltä, millaisena se näkee Suomen tulevaisuuden:

”Suomi on tunnettu vahvasta taloudestaan, korkeasta elintasostaan, koulutuksestaan ja innovointikyvystään. Maalla on myös vankka demokraattinen perinne ja hyvinvointivaltion järjestelmä, joka tarjoaa kattavat sosiaaliset turvaverkostot. [Mari Rantanen: Kuka huijaa sitä älyä?] Tulevaisuudessa Suomen talous ja työllisyys saattavat kohdata haasteita väestön ikääntymisen ja teknologisen kehityksen vaikutuksesta. Tämä voi johtaa tarpeeseen uudistaa sosiaaliturvajärjestelmää ja työmarkkinoita vastaamaan muuttuvia olosuhteita. Suomi voi myös kohdata globaaleja haasteita, kuten ilmastonmuutosta, turvallisuutta ja talouspolitiikkaa koskevia kysymyksiä. Toisaalta Suomen koulutusjärjestelmä ja innovaatiokyky voivat auttaa maata selviytymään näistä haasteista ja löytämään uusia mahdollisuuksia. Esimerkiksi digitalisaatio ja tekoäly voivat luoda uusia työpaikkoja ja tehostaa Suomen taloutta. Lisäksi Suomen luonnonvarat, kuten metsät ja vesivarat, voivat olla tulevaisuudessa arvokkaita resursseja. Yhteenvetona Suomen tulevaisuus riippuu monista tekijöistä, kuten talouden kehityksestä, väestökehityksestä, teknologisista innovaatioista ja kansainvälisistä tapahtumista. Kuitenkin Suomella on vankka perusta ja resursseja selviytyäkseen tulevaisuuden haasteista ja löytääkseen uusia mahdollisuuksia.”

Arvoisa puhemies! Ainakin tekoäly näkee paljon positiivista Suomen tulevaisuudesta. Ehkäpä me poliitikotkin voimme luottaa siihen, että Suomi pärjää myös jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

15.27 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty väestöpolitiikasta keskustelua, ja mielestäni se on erittäin aiheellista, kun puhumme tulevaisuudesta, koska lapset, tulevat sukupolvet ja tällä hetkellä vielä syntymättömät sukupolvet, ovat ne, jotka muodostavat meille tulevaisuuden. Mielestäni ei ole mitään kauhuskenaarioiden luontia — jota ilmausta käytti täällä edustaja Kiljunen aiemmin puheenvuorossaan — kun puhutaan siitä, miten väestönkehitys on johtamassa meillä esimerkiksi työvoimapulaan samalla kun palvelutarve kasvaa. Aivan oikein, kuten edustaja Kontula totesi, kyllä myös hoidettavuus ja avuntarve ikävuosien lisääntyessä valitettavasti kasvavat, koska esimerkiksi yhä useammat muistisairaat elävät pidempään muun terveydentilan kohentumisen vuoksi.

Perusongelmana pidän sitä, että meillä politiikkaa tehdään yleensä neljän vuoden jaksoissa ja neljän vuoden tähtäimessä, hallitusohjelmien mukaan ja eduskuntien vaihtuessa, kuitenkin perhe- ja väestöpolitiikan talous- ja tuottavuushyödytän tulevat vasta 20 tai 30 vuoden tähtäimellä, kun syntyvät lapset ovat saaneet koulutuksen ja pääsevät tekemään tuottavaa työtä yhteiskunnassa. Sen takia odottaisin, että kun meillä on tulevaisuusvaliokunta, joka tekee tulevaisuusselontekoja ja katsoo pidemmälle — hallitus on siis tehnyt tämän selonteon mutta valiokunta mietinnön — meidän tulisi pystyä katsomaan pidemmälle myös väestö- ja perhepolitiikan näkökulmasta ja huomioimaan, minkälaista hyötyä myös taloudellisessa mielessä voidaan sitten pitkällä tähtäimellä saada, kun perheisiin ja väestöön panostetaan nyt.

Edustaja Kankaanniemi nosti esiin raskaudenkeskeytykset, ja kyllä itsekkin suren sitä, että meillä joka vuosi jää noin 7 600 lasta syntymättä raskaudenkeskeytysten vuoksi. Sen vuoksi olisi myös tulevaisuustyötä ja olisi myös myönteistä perhepolitiikkaa, että tuettaisiin paremmin perheitä ja naisia vaikeassa elämäntilanteessa, [Puhemies koputtaa] niin että yhä useampi voisi tehdä myönteisen ratkaisun ja ottaa lapsen vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.31 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty monia hyviä puheenvuoroja. Meidän toimintamme tulisi todellakin olla pitkäjänteistä ja politiikkamme johdonmukaista kaudesta toiseen.

Haluaisin nostaa vielä muutaman asian tästä meidän mietinnöstämme: Meidän toiminnan ja linjausten tulisi tähdätä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, ja se hyvinvointi koskee myös taloutta ja talouden tasapainoa. Edustaja Kontulan nostoista haluaisin alleviivata myös sitä, että meidän tulisi elää ja tehdä työtä tasapainossa ympäristön ja luonnon kanssa. Niin kuin vanha sanonta on ”viljellä ja varjella”, se koskee myös kyllä tulevia sukupolvia.

Täältä mietinnöstä: ”Tulevaisuusvaliokunta jakaa sivistysvaliokunnan huomiot osaa- mis- ja koulutustason nostosta, hyvinvoinnista oppimisen edellytyksenä, liikkumattomuuden kriisistä, kulttuurin laaja-alaisesta potentiaalista sekä nuorten osallistumismahdollisuuksista. Tulevaisuusvaliokunta korostaa perheiden ja nuorten hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeyttä sekä liikunnan suurta merkitystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämises- sä.” Eli yksi semmoinen keskeinen asia tulevia hallituskausia ja linjauksia ajatellen on kyl- lä tämä, jolla on aivan olennainen vaikutus siihen, miten tämä yhteiskunta voi ja kuinka paljon euroja mihinkin asiaan ja millekin sektorille tarvitaan.

Sitten haluaisin vielä ihan viimeisenä nostaa mietinnöstä sen, että on kiinnitetty huomio- ta erilaisten parlamentaaristen työryhmien ja komiteoiden toimenpide-ehdotuksiin ja mer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

kittäviin selontekoihin ja strategioihin, siihen, että niitä tulisi käsitellä ja ne tulisi huomioida systemaattisemmin vaalien jälkeen ja jo hallitusohjelmaa tehdessä. Tulevaisuusvaliokunnan kuulemisissa on esille noussut tärkeitä tulevaisuuslinjauksia ja toimenpiteitä liittyen muun muassa Liikenne 12 -suunnitelmaan, koulutuspoliittiseen selontekoon, valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategiaan, Kestävän kehityksen toimikunnan strategia 2022—2030:een, digitaalinen kompassi -selontekoon sekä tki-työryhmän ja vihreän siirtymän rahoituksen työryhmän tuloksiin.

Eli toisin sanoen eduskunnassa, tässä talossa, on istunut monenlaisia parlamentaarisia ryhmiä, ja osa on kuullut paljon asiantuntijoita, ja sitten on käyty keskusteluja ja viilauksia niin että saadaan yhteisiä linjauksia ja näkemyksiä, että tämä työ ei jäisi hukkaan vaan ne huomioitaisiin ja niitä käytettäisiin jatkossa hyväksi siinä määrin kuin ne edistävät terveyttä, hyvinvointia, tasapainoista taloutta ja elämistä ja työntekoa tasapainossa ympäristön ja luonnon kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.34 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Minäkin toivon, että kaikki olisi sellaista ruusuilla tanssimista, kuten täällä nyt on tulevaisuutta maalailtu, mutta itse en oikein usko siihen. Edustaja Wallinheimo oli tekoälyltä kysynyt, ja hän oli saanut sieltä semmoisia korulauseita, että kaikki on hienosti, ja jos oikein muistan, niin se sanoi ensimmäisenä, että Suomi on hyvinvointivaltio ja meillä on vahva talous. Totta kai Suomi on hyvinvointivaltiona toiminut, mutta ehkä tässä on eletty hiukan yltäkylläisyydessä. Ja itse vähän epäilen, onko meillä ollut varaa siihen. Onko meillä riittävän vahva talous oikeasti, vai ollaanko me velkarahalla eletty ja saatu pidettyä bruttokansantuotetta korkealla? Rakennusteollisuus esimerkiksi on ollut yksi merkittävä, ehkä liiankin merkittävä, työnantaja ja teollisuudenala. Meillä kuitenkin saisi ehkä olla enemmän vientiä kuin sitä, että me rakennetaan tänne kotimaahan toisillemme rakennuksia velkarahalla. Meillä mielestäni näistä teollisuudenhaaroista ehkä parhaiten ovat menestyneet pikavippiteollisuus, perintäteollisuus, lastensuojeluteollisuus ja tuulivoimateollisuus, ja näihin valtavasti ja valitettavasti on tullut mukaan ulkomaisia toimijoita. Ja minun mielestäni se on jonkinlainen epäterve ilmiö, että jos Suomessa on nyt tällainen joku fanatismi, uskonto, että nyt pitää rakentaa paljon tuulivoimaa, niin se rakennetaan ulkomaisilla pääomilla, koska Suomi on aika pääomaköyhä maa. Mutta jos se on niin hyvää bisnestä, niin miksi sitä ei tehdä sitten valtion velkarahalla, vaikka nyt sitten valtio-omisteisten yhtiöiden lukuun?

Edustaja Kankaanniemi nosti tuon väestöpolitiikan esiin, ja ne olivat järkyttäviä lukuja, mitä toitte esiin, että syntyvyys on tippunut 40 prosenttiin siitä noin 70 vuoden takaisesta. Kyllähän meidän pitää jotakin tälle asialle tehdä, että sitä vipinää vällyn alla olisi riittävästi, että tänne Suomeenkin syntyisi sitten henkilöitä — Kankaanniemi taisi sanoa, että saako sanoa ”kantasuomalaisia henkilöitä”, ja ei sitä nyt ilmeisesti kiellettykään, niin että olisi hyvä, että tänne syntyisi niitä kantasuomalaisiakin henkilöitä.

Yksi edustaja, joka meillä on tulossa tänne eduskuntaan ehdolle, käytti minun mielestäni hyviä sanoja: me ollaan ryöstetty tulevilta sukupolvilta. Kyllä tämä ehkä pikkuisen sellainen asia on, että näin voi näyttäytyä, että meidän hyvinvointimme on ehkä liiaksi perustunut siihen velkaraan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 176/2022 vp

Sitten olen tietenkin huolissani, kun tämä hallitus, mikä meillä on... Esimerkiksi tämä Euroopan unionin elvytyspaketti, joka mielestäni johtaa meitä kohti liittovaltiota, oli jonkinlainen järkytys näin uutena edustajana minulle: me otetaan velkarahaa Euroopan unionille, josta sitten maksetaan sitä velkarahaa muille maille. Ja mikäli paikkansa pitävät ne lehtitiedot, että niitä meidän velkaroja on käytetty Italiassa muun muassa pesuhuoneremontteihin, niin ei tämä hyvältä kuulosta. Haluaisin, että me pysyttäisiin kansallisvaltiona Euroopan unionin sisällä ja pidettäisiin siitä kansallisvaltion kulttuurista ja muusta, näistä hyvistä puolista, kiinni.

Ehkä tässä vielä loppuun se, että pikkuisen tuo suomalainen perintöverotus on ollut semmoinen, mikä valitettavasti ohjaa suomalaisia yrityksiä ja niiden myyntiä ulkomaille. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen VNS 16/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.